

competence, activity, theory of social games, etc. The purpose of the discipline “Pedagogy of Partnership” is to prepare future preschool teacher to organize educational process at kindergartens on the basis of partnership, humanism and child-centered approach.

The curriculum consists of three modules: “Theoretical principles of partnership pedagogy as an educational technology”, “Practical implementation of technologies of partnership pedagogy in kindergartens”, “Professional pedagogical communication as a compulsory condition of implementation of partnership pedagogy”.

The expected results of studying the discipline “Pedagogy of Partnership” are: to characterize historical, social, political, economic preconditions of the development and implementation of partnership pedagogy in the education, to know the essence of pedagogical cooperation and communication with in educational activities, the specificity of teaching mastery and creativity of a teacher-partner, their levels and criteria; to determine the main characteristics of children's communication at different age stages, to take them into account while creating an atmosphere of cooperation, co-creativity; to use technologies of cooperation in the organization of children's educational activities in kindergartens, to model creative situations, situations of success, to motivate and organize children's collective creative activity, etc.; to master methods of assessing the educational capacity of a child, children's couples, trio and groups on the basis of partnership pedagogy; to master methods and techniques of pedagogical communication, methods of professional pedagogical self-improvement, culture of communication.

Key words: preschooler, future preschool teacher, professional training, pedagogy of partnership, content component.

УДК 373.2.091.33-027.22:792.091

Наталія Каньоса
Nataliia Kanosa

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНО-МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

PRESCHOOLERS' CREATIVE DEVELOPMENT BY MEANS OF THEATRICAL-SPEECH ACTIVITY

У статті виявлено потенційні можливості театральної-ігрової діяльності щодо розвитку творчості дітей дошкільного віку. Уточнено сутність поняття “театральної-ігрової діяльності дошкільників”, що є важливим та ефективним засобом розвитку мовлення, оскільки сприяє розвиткові образного літературного мовлення, що дозволяє дитині самостійно будувати зв'язне висловлювання, забезпечує усвідомлення змісту, ідеї художнього твору через сприймання театральної вистави.

Ключові слова: театральної-ігрової діяльності, театралізована діяльності, театральної-мовленнєвої діяльності, мовленнєвої творчості, розвиток мовлення.

Пріоритетним завданням сучасної освіти в Україні, зокрема системи дошкільного виховання є розвиток творчої особистості дитини. Відповідно у Базовому компоненті дошкільної освіти його метою визначається розвиток особистісної культури дитини через відкриття їй світу в його цілісності та різноманітності. При цьому дитина має займати активну, самостійну, творчу життєву позицію [1]. Об'єктивна ситуація сьогодення розглядає процес становлення творчої особистості як вирішальний чинник у випереджувальному розвитку покоління. З позицій даних вимог одним із найбільш актуальних пошуків усієї сучасної освіти виступає потреба у формуванні творчої

особистості на перших етапах її розвитку, а саме в дошкільному віці (Л. Божовіч, Л. Венгер, Л. Виготський, П. Гальперін, А. Запорожец, Д. Ельконін) [7].

Виразена гуманізація освіти містить у собі широкі можливості вдосконалення процесу навчання, в тому числі – створення педагогічних умов розвитку здібностей у дітей. Не викликає сумніву той факт, що загальний процес цивілізації залежить від обдарованих людей. Обдарованість характеризується сукупністю індивідуальних рис, які допомагають людині досягти значних успіхів у певній діяльності. Основою для розвитку обдарованості є саме діяльність, у якій проявляються здібності. Розвиток особистості найбільш ефективний тоді, коли спостерігається гармонійне поєднання внутрішніх задатків, мотивів певної діяльності та зовнішнього середовища. Причинно-наслідкові зв'язки між особистістю та навколишнім середовищем постійно впливають на формування людини. Тому дуже важливо вірити в природні здібності дитини, створювати сприятливу атмосферу для їх розвитку. Саме завдання педагогічного колективу – створення належних умов розвитку творчих здібностей дошкільників, визначення обсягу предметів естетичного циклу в загальній системі дошкільної освіти.

Дослідження психологів і педагогів довели, що для реалізації природних здібностей та можливостей дітей необхідно створити оптимальні умови для розвитку дитячого творчого потенціалу, переходу до продуктивних дослідницьких творчих занять.

Дослідженням проблеми розвитку творчості дітей займалися багато психологів і педагогів. Однією з перших праць була видана С. Грузенбергом у 1923 р. (Мінськ): “Введение в психологию и теорию творчества”. Відомий український психолог Г. Костюк ще в 40-і та 50-і роки ХХ ст. торкався проблеми творчої особистості [4]. В. Сухомлинський у своїх працях зазначав, що педагог має відкрити в кожній людині творця, поставити її на шлях самобутньої творчої, інтелектуально-повнокровної праці. Л. Виготський, В. Мухіна, Д. Ельконін, а також Н. Ветлугіна, Н. Сакуліна, Т. Комарова, Т. Казакова у своїх роботах зазначали про можливості розвитку творчості в різних видах діяльності [6].

Аналіз психолого-педагогічних джерел (А. Запорожец, В. Зінченко, А. Леонт'єв, А. Леушина, М. Люїна, А. Люблінська, Л. Обухова, Н. Подд'яков, С. Рубінштейн, А. Усова, Е. Юдін та ін.) показує, що розвиток творчої особистості виражається в психологічних, педагогічних і біологічних характеристиках, в полі зору яких проблема розвитку творчої особистості дошкільника розглядається в декількох аспектах: методологічному, біологічному, психологічному, педагогічному [8].

Дещо по-різному розглядали поняття визначення творчості і Ж. Піаже, Д. Ельконін, Л. Виготський і ін., але всі вони були єдині в тому, що творчість є діяльність людини, яка створює щось якісно нове й оригінальне. Чимало учених єдині у виокремленні таких компонентів у творчій діяльності: пізнавальна мотивація як домінуючий мотив діяльності; можливості досягати оригінальних рішень; можливості прогнозувати та передбачати; здібності до створення ідеальних еталонів, що забезпечують високі естетичні, етичні та інтелектуальні оцінки, дослідницька творча активність, що виражається у виявленні нового, в постановці та вирішенні проблем [8].

Характеризуючи творчу дитину загалом, можна констатувати такі її особливості:

1. Інтелектуальний потенціал – гнучкість, швидкість, точність, дивергентність, економічність мислення; цупкість зорової, слухової пам'яті, здатність до наслідування; жива увага; тривала концентрація й зосереджена увага.

2. Допитливість – внутрішня пізнавальна мотивація; відчуття нового.

3. Ініціатива – постійна активність і зайнятість; велика працездатність; здатність до ризику; здібність до подолання труднощів.

4. Незалежність, самостійність, прагнення до самовираження, віра у свої сили, критичність, реалістичність самооцінки.

5. Наполегливість, відданість завданню, почуття напруженості.

6. Передбачення, створення еталонів. Ігнорування можливостей свого розвитку.

7. Оригінальність, творчість: нестандартні рішення, прагнення до творчих завдань, винахідливість.

8. Ерудиція, високий рівень мовленнєвої виразності, багатий словниковий запас, компетентність, систематизовані та міцні знання.

9. Психосоціальні характеристики: почуття справедливості, потяг до лідерства, почуття гумору [6].

На основі цієї характеристики В. Моляко виокремив ознаки, які вирізняють творчу дитину:

1. Активна, завжди чимось зайнята. Вона прагне працювати більше за інших, займає себе сама заданою програмою.

2. Наполегливо переслідує поставлені перед нею цілі, вимагає додаткової інформації від дорослих, дуже багато ставить запитань.

3. Хочє вчитися, багато знати, досягти успіхів. Заняття приносять задоволення, не сприймає заняття та навчання в школі як “насильство” над собою.

4. Здатна краще за інших займатися самостійно (наполегливо та завзято вимагає інформації про об'єкти, в умовах шкільного навчання самостійно працює з літературою).

5. Уміє критично розглядати навколишню дійсність і прагне проникнути в суть явищ, не задовольняючись поверховими поясненнями, навіть якщо вони для одноліток здаються достатніми.

6. Ставить безліч запитань, зацікавлена в задовільній відповіді на них.

7. Заняття в школі для неї цікаві тоді, коли використовується проблемний матеріал; ровесники надають перевагу вивченню добре сформульованого й зрозумілого матеріалу.

8. Порівняно з однолітками вона краще вміє розкривати ставлення між явищами та їх причинами, знаходити спільне в об'єктах, маніпулювати логічними операціями, систематизувати, класифікувати [6].

Витоки творчих сил людини йдуть із дитинства, з того часу, коли творчі прояви часто мимовільні та життєво необхідні. Дитяча художня творчість має свої особливості, тому педагог-вихователь має навчитися керувати особливостями її виявлення, розробляти методи, що пробуджують і розвивають дитячу творчість. Поняття розвитку творчої активності дитини виявляється у якісних змінах пізнавальної діяльності дітей.

Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомим досягненням дошкільного дитинства. Великого значення у цьому процесі надають заняттям із театралізованої діяльності, які треба проводити кожен день: це гра, і пожити, і порадіти в ній може кожна дитина.

Науковці наполягають на необхідності забезпечення активної мовленнєвої практики засобами різних видів дитячої творчості. Серед них – гра-драматизація як різновид театралізованої гри (О. Аматыєва, Н. Водолага) та художньо-продуктивна діяльність (С. Ласунова, Т. Постоян). У численних працях (А. Аніщук, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Таніна, О. Ушакова) означені види діяльності виступають як засіб розвитку творчих здібностей дітей та їхнього мовленнєвого розвитку. Учені (Ю. Косенко, Ю. Перенчук, Л. Фурміна) досліджували творчі прояви дошкільників у театральній-ігровій діяльності, яка у своїй основі містить творчий початок і сама по собі є художньою діяльністю.

Виховні можливості театралізованої діяльності величезні: її тематика не обмежена і може задовольнити інтереси і бажання дитини. На сьогодні одним із продуктивних напрямів роботи з розвитку мовленнєвої активності дитини визнано використання театралізованих ігор із творчим та інтелектуальним навантаженням. І це не випадково, адже саме театралізована гра є провідним видом мовленнєвої діяльності в дошкільному віці. Оволодіння рідною мовою, розвиток мовлення і спілкування є одним із найважливіших надбань малюка. Немає необхідності доводити, що розвиток мовлення найтіснішим чином пов'язаний із розвитком свідомості, пізнанням навколишнього світу, розвитком особистості загалом.

У дошкільній педагогіці для визначення діяльності, що пов'язана з театром, використовують декілька термінів: “театральна діяльність” (Л. Артемова), “театралізована діяльність” (А. Богуш), “театральна-ігрова діяльність” (О. Амацьєва), “театралізована гра” (Л. Артемова), “ігри за сюжетами літературних творів” (Ю. Косенко), “театральна-мовленнева діяльність” (Н. Гавриш).

Театральна-мовленнева діяльність – це вид художньо-мовленневої діяльності дошкільників, пов'язаний із сприйманням і відтворенням засобами театрального мистецтва художніх образів, нав'язаних літературними творами, складанням на цій основі власних сценаріїв і сюжетів. Учені (Л. Артемова, Н. Водолога, Н. Ветлугіна, Т. Доронова, Н. Михайленко) підкреслюють природність поєднання літературної та театралізованої діяльності, адже дійсність літературного тексту, казковість образів, виразність мовлення спонукає дітей до інсценування, імпровізації й виконання творчих завдань.

Театралізована діяльність – це, власне, гра в театр “для себе”, підготовка та показ вистав “для глядачів”. У процесі театралізованої діяльності дошкільники знайомляться з особливим видом праці (актора, режисера тощо), застосовують кращі літературні форми. В Україні проблему розвитку мовлення в театралізованій діяльності досліджувала Н. Водолога. Автор у структурі театралізованої діяльності виокремлює артистичні й акторські здібності.

Н. Водолога зазначає, що артистичні здібності – це особливий рівень прояву спеціальних здібностей дітей, що забезпечує їм успіх у виконанні творів мистецтва різних видів та жанрів (співи, танці, створення і виконання композиції на різних музичних інструментах, декламування, виконання ролей у театральних виставах тощо) [3].

Театралізована діяльність у дошкільному віці існує та усвідомлюється педагогами як один з найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини, що використовується з певною метою і спонукається мотивами. Основна мета педагогічного керівництва – будити уяву дитини, створювати умови для винахідливості, творчості дітей (С. Козлова, Т. Кулікова).

Педагог розвиває в дошкільників уміння “входити в образ” і “утримувати” його впродовж усієї театралізованої діяльності; усвідомлення мовленневих та виконавчих дій; уміння передавати характерні особливості будь-якого художнього образу; здатність переносити отримані уявлення в самостійну ігрову діяльність; спроможність виявляти зацікавленість до театру як виду мистецтва; усвідомленість змісту, ідеї, художніх образів літературних творів.

Театралізована діяльність виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості. Ще С. Русова довела природність “драматичного інстинкту малюків”. Діти щиро включаються у театралізовану діяльність, стимульовані літературними, ігровими, особистісними мотивами. У них з'являється потреба у грі, що виникає під впливом літературного твору, а також потреба в самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів. У відвертому, щиросердому ставленні до художнього образу, втіленні його в різних формах театралізованої діяльності дитина виявляє рівень художньо-естетичного сприймання, мовленнєву компетенцію, певні знання, вміння, навички, здобуті нею раніше в умовах спеціально організованого навчання.

Театралізована діяльність є могутнім засобом мовленнєвого розвитку дітей. Під час перегляду вистави, знайомства з літературними творами за допомогою театру вони отримують зразки правильного, красивого, емоційно забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними виразами, прислів'ями, приказками, фразеологізмами. Під час сюжетно-рольової гри розвивається діалогічне і монологічне мовлення. У мовленнєвотворчій діяльності діти вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових, комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення казкових діалогів, складання власних сценаріїв тощо). Мовлення стає більш зрозумілим, виразним, граматично оформленим. Гра сприяє розвитку сюжетоскладання. У процесі підготовки й показу вистави в дітей розвивається зв'язне мовлення, яке має емоційно забарвлений характер та передбачає широке вживання вербальних і невербальних засобів виразності (адже дошкільники або відтворюють

художньо-мовленнєві сюжети і тим засвоюють норму в найвищому її прояві, або вправляються в самостійному складанні сюжету і – далі – сценарію театральної вистави).

Так, однією з перших, хто систематизував різні види театралізованої діяльності, була вітчизняний педагог С. Русова, яка вбачала у ній ефективний засіб розвитку мовлення і творчих здібностей. Автор виокремила такі види драматизації, як руханка і гра, в якій діти часто використовують для своїх забав зміст та словесні вирази тих казок, оповідань, що їм добре знайомі. С. Русова визначила два шляхи розвитку мовлення у процесі театралізованих ігор. Якщо діти спеціально готують ролі заздалегідь, дослівно вивчають репліки літературних героїв, це, на її думку, сприяє збагаченню словника дошкільників образними літературними виразами. Цей шлях надає драматизації більш літературної форми та краси, але перетворює драматичну гру на вправу навчання мови. Якщо ж гра проводиться без попереднього заучування тексту, за власною інтерпретацією, тоді розвивається словесна творчість дітей, що знаходить прояв у сюжетоскладанні. Цей шлях формує в малюків уміння знаходити слова, характерні для того чи іншого моменту, героя, полегшує для дітей драматизацію більшості казок.

Л. Артемова розрізняє театралізовані ігри залежно від виду гри та специфічного сюжетно-рольового змісту. Вона пропонує розподілити театралізовані ігри на дві основні групи: режисерські ігри та ігри-драматизації. У першому випадку дитина як режисер і водночас “голос за кадром”, організовує театральну-ігрове поле, акторами, виконавцями в якому є ляльки. В іншому випадку, актори, сценаристи, режисери – самі діти, які за ходом гри домовляються між собою про те, хто чим буде займатися, хто яку роль виконуватиме.

У програмі А. Богуш “Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку” подано таку класифікацію, яка включає і способи організації дітей, і зміст театральну-ігрової діяльності, і розмаїття літературних текстів, за якими можуть розіграватися театральні вистави. Автор виділяє ігри-драматизації, імпровізації, інсценівки художніх творів, ігри за сюжетами літературних творів, розігрування потішок, забавлянок, пісень.

Деякі дослідники розглядають театралізовану діяльність як ігри за сюжетами літературних творів (Р. Жуковська, В. Захарченко, Ю. Косенко) чи як творчі рольові ігри (Т. Маркова). Так, Т. Маркова зазначає, що у творчих рольових іграх, які виникають і розвиваються під впливом змісту дитячих книжок, діти комбінують уявлення від прослуханих творів з уявленнями, які вони мають про навколишню дійсність в одному ігровому сюжеті. Зв'язок з текстом літературного твору в таких іграх менш стійкий, і діти мають можливість відображати в одному ігровому сюжеті не лише зміст будь-якого конкретного твору, але й окремі епізоди з різних літературних джерел, комбінуючи їх з уявленнями про навколишнє зі свого особистого досвіду. Тобто йдеться про сюжетоскладання як спосіб самостійної організації дітьми літературномовленнєвого матеріалу – сюжету, сценарію – основи гри. Автор досліджує цей вид ігор як “гру для себе”, тобто в ситуації, коли діти не спрямовують зусилля на якнайкращий виступ перед глядачами, не беруть на себе ще й подвійну роль автора. Вони грають для себе, щирозсердо віддаються ігровій ролі [5].

Для театралізованої діяльності дошкільників застосовують різні види театру, залежно від використання ігрового матеріалу та способу його розміщення. У дошкільній педагогіці виокремлюють такі види театру: ляльковий, театр маріонеток, пальчиковий, театр на фланелеграфі, тіньовий, – в яких використовують такі матеріали, як іграшки, картинки, ляльки, кокони, топотушки, смикунчики, маріонетки, фланелеграф, фігурки тіньового театру, “живі тіні”, що можуть бути розміщені на екрані (театр картинок, тіней, “живих тіней”), ширмі (театр пальчиковий, з ляльками бі-ба-бо, коконів, ляльок, маріонеток, смикунчиків), на столі (театр ляльок, іграшок, топотушок), на фланелеграфі (фланелеграф).

Кожен із цих видів театру має специфічні потенціальні можливості щодо розвитку мовлення дітей, їхньої ігрової діяльності. Так, найбільш потенційним щодо складання сюжету виявляється драматичний театр іграшок на столі; для відтворення складних казкових діалогів – ляльковий, пальчиковий театри, театр маріонеток. Фланелеграф, тіньовий театр можна віднести

до моно-театру, моно-гри, в яких мовлення переходить на внутрішній рівень. Театр коконів, топотушок, смикунчиків є дуже складним видом, адже вимагає високого рівня розвитку уяви: маніпулюючи, діти створюють певний образ, а власне мовленнєвий супровід залишається поза їхньою увагою.

Театралізована діяльність дошкільників має певні особливості в межах кожного вікового періоду. Це пов'язано з різним рівнем розвитку мовлення, ігрової діяльності, театральних дій, сприймання літературних творів.

Якщо для дітей трьох-п'яти років важливе суто переміщення фігурок, тобто маніпулювання іграшками та предметами, що стимулює їхню мовленнєвотворчу діяльність, то у старшому дошкільному віці така театралізована творча гра переходить на вербальний рівень, коли для дітей стає суттєвою сама наявність персонажів, незалежно від їх рухів на сюжетному полі. У старших дошкільників ігрові дії часто мають символічний узагальнений характер, зберігаючи лише загальні риси дій, що надає дитині можливість за короткий час програвати більші "часові відрізки" подій. Старших дошкільників більше цікавить результат ігрової діяльності. Ігри носять колективний характер, довготривалі, з незмінним сюжетом, з виконанням правил, які містяться в ролі й обумовлені сюжетом гри. Провідним мотивом гри у цьому віці стає пізнавальний інтерес.

До старшої групи діти приходять уже з певним запасом ігрових умінь: будувати план-сюжет, розподіляти ролі, самостійно готувати атрибути та декорації, використовувати способи колективного спілкування. Діти старшого дошкільного віку мають можливість самостійно організувати й здійснювати театральну-ігрову діяльність, вони оволодівають умінням усвідомлено вибирати засоби виразності для самостійної театралізованої діяльності через художній аналіз літературного твору, образів героїв; опановують умінням узгоджувати власні дії з діями учасників гри, самостійно й справедливо розв'язувати суперечки, допомагати товаришам, дбайливо ставитися до ігор, радіти успіхам.

У старших дошкільників з'являється інше ставлення до вистави. Вони прагнуть глибше передати образ героя та показати власне ставлення до нього. Іноді діти вражають виразністю міміки, жести, слова. У дошкільників шести-семи років гра-драматизація стає виставою, в якій вони грають "для глядачів", а не "для себе", вона є ніби переходом до драматичного мистецтва.

Залежно від віку дітей змінюється й керівництво театралізованою діяльністю. У педагогіці існують різні погляди щодо ролі вихователя в організації дитячих ігор. На думку багатьох учених, гра – єдиний вид діяльності, в якому дитина виявляє незалежність від дорослих. Необережне втручання дорослих нерідко призводить до того, що гра згасає, перестає викликати інтерес дітей. Науковці відзначають, що не слід втручатися у гру дітей, що таке втручання перетворює її в навчання, "паралізує" дитячу творчість і самостійну вигадливість.

У старших групах більш широко використовуються прийоми опосередкованого педагогічного впливу: організація предметно-ігрового середовища, постановка перед дітьми проблемних ігрових завдань, допомога у плануванні діяльності, попередня мовленнєва робота тощо. Дітей старшого дошкільного віку навчають складати сценарії до театральних вистав і театралізованих ігор. Навчання дітей дошкільного віку сюжетоскладання досліджувала Н. Водолага. Нею була розроблена методика навчання дітей складати сюжети для театралізованих вистав.

За Н. Водолагою, вихователь починає процес колективного сюжетоскладання з пропозицій щодо основної сюжетної лінії. Спочатку за допомогою запитань діти утворюють образи персонажів, уявну картину подій. Надалі педагог пропонує зв'язно разом (один починає фразу, другий продовжує) розповісти про початок подій. Наступним етапом роботи є обговорення за допомогою запитань основної частини розповіді. З-поміж висловлених діти обирають той варіант, який їм більше до вподоби. І знову діти завершують цей етап проголошенням цілісної розповіді. Аналогічно відбувається робота над останньою частиною твору. Наприкінці колективного сюжетоскладання вихователь пропонує дітям визначити, який епізод твору вони будуть ілюструвати. Заняття завершується складанням на основі ілюстрацій спільного твору, виготовленням книжки з картинками до складеного сюжету, показом сюжету. Дітей

заохочують також до розробки сценаріїв на основі комбінування сюжетів. Ця робота відрізняється від попередньої тим, що сюжет дітям задається від початку. Запропонований сюжет діти мають збагатити, доповнити діалогами, описом дій персонажів.

У результаті цілеспрямованого навчання діти навчаються самостійно будувати діалоги; самостійно складати сюжети, розробляти сценарії і відтворювати їх у підготовленій власними силами та показаній виставі одного з видів театру (лялькового, пальчикового, театру іграшок, театру картинок). Така робота позитивно впливає на збагачення власних ігор дітей, вони починають самі легко змінювати сюжети. Складені дітьми сюжети стають значно багатшими, ігри тривають довше, підвищується мовленнєва активність дошкільників.

Отже, розвиток творчих можливостей – процес, який пронизує весь розвиток особистості дитини. Театралізована діяльність у різних її проявах має великі потенційні можливості щодо вирішення конкретних завдань, водночас забезпечуючи величезний позитивний вплив на загальний розвиток особистості дошкільника. Комплексний підхід до театралізованої діяльності дозволить упорядкувати мовленнєву роботу, врахувати специфічність мовленнєвих завдань у кожному з напрямів.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – Київ, 2012. – 26 с.
2. Богуш А. Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема / А. Богуш // Дошкільна лінгводидактика : Хрестом. – Київ, 2005. – 176 с.
3. Водолага Н.В. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності. – Дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. В. Водолага. – Одеса, 2001. – 218 с.
4. Костюк Г. С. Здібності та їх розвиток у дітей / Г. С. Костюк. – Київ : Знання, 1963. – 80 с.
5. Максименко С. Д. Генезис существования личности / С. Д. Максименко. – Киев : КММ, 2006. – 240 с.
6. Моляко В. А. Психология детской одарённости / В. А. Моляко, Е. И. Кульчицкая, Н. И. Литвинова. – Киев : Знание, 1995.
7. Моляко В. Проблемы психологии творчества и разработка подхода к изучению одаренности / Валентин Моляко // Обдарована дитина. – 2002. – № 4.
8. Туриніна О. Л. Психологія творчості : навчальний посібник / О. Л. Туриніна. – Київ : МАУП, 2007. – 160 с.

The necessity to enrich senior preschool children's vocabulary is promoted by the need of communication and cooperation with other children. Theatrical-playing activity is an effective means of enrichment and activation of preschoolers' vocabulary, development of their expressive speech. Theatrical-playing activity is represented as a game (for a child), as a kind of activity and as a spectacle (for others).

Being a game theatrical-playing activity causes the activation of using words; as an activity it enriches preschoolers' vocabulary by new words; during the spectacle it forms emotionally coloured layer of vocabulary. The need to use game methods and techniques of teaching is proved by the fact that playing activity is considered to be a leading one in preschoolers' psychological development. One of the effective means of enriching senior preschool children's vocabulary is theatrical-playing activity, which is natural for a child; and children like it. The process of formation of child's personality takes place in game activity; preschoolers interact with other people through game.

The article reveals the potential of the theatre as an activity to enrich the vocabulary of preschool children. The author gives the essence of the concept «theatrical-playing activity of preschool children» as an important and effective means of speech development, as it promotes the development of imaginative literary speech, which allows the child to construct coherent statements, understand the meaning and ideas of the fiction through the perception of the theatrical performance.

Theatrical activity in its various manifestations has a great potential for solving the problems of preschoolers' speech development. Each type of theatrical activity allows to solve specific tasks, while providing a huge positive effect on preschool children's speech development.

Key words: theatre-play activity, drama activities, speech activity, speech development.